

- Ozan İşler & Feridun Yılmaz, *İktisat-Felsefe Hattında Bir Değerlendirme: 'İktisadi Felsefeyle Düşünmek'*, İstanbul, İletişim Yayınları, 228 s.

Değerlendiren: Özgün Burak Kaymakçı*

Disiplininin şartlandırmalarıyla olgulara yaklaşmayı kaçınılmaz bir mesleki reflekse dönüştürmüş olan bir iktisatçı, kısaca tüm zihni süreçlerin şu temelde oluştuğunu ileri sürebilir: i) iktisadi ilişkilerin iktisadi analizi ii) iktisadi ilişkilerin gayri iktisadi analizi iii) gayri iktisadi ilişkilerin iktisadi analizi iv) gayri iktisadi ilişkilerin gayri iktisadi analizi. Böylece, her ne kadar söz konusu tasnif, fazlasıyla disiplin merkezli olsa da sosyal bilimler dâhilinde açıkta bırakılan bir alan kalmamaktadır. Bu durumda, *birinci madde*, geleneksel iktisadın alanı olurken *ikinci madde*, iktisadi ilişkilerin [örneğin] sosyolojik veya psikolojik analizi anlamında iktisat sosyolojisi veya iktisat psikolojisi gibi alanlara denk düşmektedir. Üçüncü maddeyle çevre iktisadı veya kültürel iktisat gibi alanların kapsandığı söylenebilir. *Dördüncü madde* ise iktisat dışında kalan [örneğin] siyaset bilimi, hukuk veya sosyoloji gibi geleneksel sosyal bilimleri kapsamaktadır. Böylece, birinci maddeyle birlikte konu × metod matrisinde “iktisat”[economics], konusu “ekonomi”[economy] olan bir özün tanımına denk düşerken iktisadi objenin ve iktisadi analizin, sırasıyla münfail ve fail kılındığı ikinci ve üçüncü maddelerle birlikte *iktisadi atmosferin* sınırları da belirginleşmiş olmaktadır. Ancak, iktisat temelindeki disiplin içi sorunların bir sınır problemi olduğunu ifade etmek, pratik dünyamızda ortaya çıkan sorunlar vesilesiyle gün geçtikçe güçleşirken nihayetinde sorunsalın kaçınılmaz bir öz/ esas tartışmasına dayanma zorunluluğu da kendiliğinden doğmaktadır. Bu noktadan, tüm bilimlerin içinde ve üstünde yer alan felsefeye ve onun iktisat ile kurduğu ilişkiye ulaşmak zor olmamaktadır. Bilim tarihine samimi bir yöneliş, felsefeden koparak kendi müstakil alanlarına kavuşan tüm bilimlerin karşılaştıkları paradigmatik sıkışma evrelerinde, yine felsefeye yönelerek söz konusu sorunları aşmaya çalıştıklarını bize göstermektedir. Bu anlamda bilgiyi üretenin bilimler, bilimlerin ürettiği bilgiler üzerine, düşünenin ise felsefe olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Doğaçlama gelişen bu çabanın gerekliliğini iktisat özelinde açıklamak için iktisat-felsefe ilişkisinin, bir şekilde iktisat felsefesi alanını hangi yollarla inşa ettiği üzerinde durmak gerekmektedir. Felsefeyi [*philo-sophia*] kadim bir “hikmet-severlik” olarak ele alan algının iktisat ile kurduğu ilişkiyle; eleştirel aklın daha tutarlı-bütünlüklü bir formal yapı içinde araştırma programlarını sorgulama mekanizması olarak işletildiği metodolojik yaklaşım ve de felsefeyi heteredoks iktisat okullarının emrine vererek kullanıma alan heterojen yaklaşımlar, nihayetinde farklılaşmaktadır. Bu temelde ulaşılan üçlü ayırım *birinci damar*, iktisat ve etik arasında kurulmaya çalışılan bağlantılarla kendini göstermektedir. İkinci damar ise iktisat metodolojisi alanındaki çalışmalara denk düşerken iktisat felsefesinin, müstakil bir alan olarak ortaya çıkabilmesinin de büyük oranda böylece mümkün olduğu ifade edilebilir. Az önce bilim tarafından sezgisel-doğaçlama olarak yönelin-

* Dr., İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü

diğinden bahsettiğimiz felsefenin, bu yönelişe sistematik karşılığı olarak tanımlayabileceğimiz bilim felsefesinin, iktisadi analiz tarihiyle kesişim noktasında yoğunlaşan söz konusu metodolojik tavır, böylece bilim felsefesinin de bir oranda iktisattaki iz düşümü olmaktadır. Üçüncü damar da ortodoks iktisat yaklaşımına karşı duran heteredoks okulların, iktisadın hâkim icrasına karşı kurguladıkları eleştirilerin felsefi argümantasyonunu sağlayarak kendine yer açmaktadır. Aynı materyalist-determinist-mekanikçi felsefenin bir yansıması olarak doğanın tekanlamlılığını, heyecansızlığı ve tarafsızlığını temel almış Galileo-Descartes-Newton bilim anlayışından beslenen bu yönelimin, aslında karşı durduğu ortodoks okullarla [politik olarak olmasa da] felsefi olarak çok da ayrı düşmediği ifade edilebilir. Zira, sürekli iktisadi büyüme hedefiyle kendini gösteren söz konusu lineer mantığın mutlak, sınırsız mekân ve zaman kavramlarıyla bağlantılı algısının ontolojik ön kabulleri bu çıkarıma imkân tanımaktadır. Şüphesiz ki malum algı, Batı felsefe geleneğinden beslenmekte ve Avrupalı bir bilim olarak iktisadın, en parlak döneminde gerçekleşen dönüşümünün kavranabilmesiyle de sözü edilen üçlü ayırım/sterilizasyon temelinde, başka bir boyuta evrilmektedir. Bir “centilmenlik anlaşması” olarak tanımlayabileceğimiz bu sterilizasyon, *Political Economy*, S. Jevons’un eliyle *Economics*’e dönüşürken disiplinin *amoral*, *ahistorik* ve *apolitik* boyutlara taşıdığı normatif ve pozitif alan ayrımıyla kendini göstermektedir. Böylece sözünü ettiğimiz birinci damar, *amoral* homoeconomicus tipolojisiyle normatif alana hapsolünürken statik genel denge yaklaşımının *ahistorik* analiziyle de ikinci damar, Newtonien bir özgüvenle ötelenmiş/ertelenmiş olmaktadır. Değerin marjinalist takdiri, artık değere el konulması dinamiğinin ürettiği diyalektik gerginliğin *apolitik* teskini olurken böylece üçüncü damar da kurutulmuştur. Ama tüm bu dönüşüm ve iz düşümlerin[:fizik] daha ötesinde[:meta] bir yerde, daha büyük bir *mega-trend*in varlığından söz etmek mümkündür. Yani *amoral*, *ahistorik*, *apolitik* homoeconomicus tipolojisinin üretimine gerek duyduran ve/veya imkân sağlayan bir “metafizik çağların bitişi!”, Nietzsche’nin *Şen Bilim*’de bir delinin dilinden ilan ettiği “Tanrının ölümü”, böylece değerler hiyerarşisinin zirvesinin iflasına denk düşerken ontolojik olarak otomatik mekanizmayla ona bağlı olan insanın da epistemolojik ölümünü doğurmaktadır. Zira Foulcault, öncüsünün yarım bıraktığı cinayeti, *Kelimeler ve Şeyler*’de “insanın ölümünü” ilan ederek tamamlamakta, böylece bir nevi insanın aslında intiharını tescillemektedir. Böylece “insan”dan “üstinsan”a çıkma umuduyla “beşere” inmenin ironik eş zamanlılığı, sosyal bir intiharın tipolojik bir zafere dönüştüğü mükemmel temsilini *homoeconomicus*’ta bulmaktadır. Yani *ahistorik* olanın *historik* kılınması, *historik* olanın *ahistorik* kılınması! Bu geçici zafer, A. Marshall’ın İktisadın İlkeleri (*Principles of Economics*, 1890) ve J. N. Keynes’in *Politik İktisadın Alanı ve Metodu* (*The Scope and Method of Political Economy*, 1891) adlı çalışmalarıyla, iktisatta yeni bir uzlaşma döneminin başlangıcı olarak kendini gösterirken böylece yeni bir ortodoksinin temelleri de atılmaktadır. İktisadi, politik ve toplumsal alanın sözünü ettiğimiz sterilizasyonu, her ne kadar sosyoloji, siyaset bilimi ve iktisat açısından ayrı birer bilimsel ilerlemeye denk düşse de birleşik olarak toplumsal gerçekliğin bütüncül algısını kısırlaştırmakta; ironik olarak da içinde bulunulan iktisadi düzenin iktisat disiplini içinde kalınarak kavranılma şansını gün geçtikçe azaltarak nihayetinde felsefeye olan ihtiyacı daha da arttırmaktadır.

Bu bağlamda, "İktisadi Düşünce Girişimi"nin Nisan 2010'da düzenlediği "İktisadi Felsefeyle Düşünmek" çalıştayıyla ortaya çıkan metinlerden, aynı başlık ve Ozan İşler-Feridun Yılmaz derlemesiyle kitaplaştırılmış olan çalışmanın önemi daha da artmaktadır. 228 sayfa ve üç bölümden oluşan kitap, sırasıyla İktisat ve Felsefe (i), Kökenlerin Sorgulanması (ii) ve İktisatçı Düşünürler (iii) başlıkları altında tasnif edilen 10 (2+3+5) makaleden oluşmaktadır. İktisat ve felsefe başlıklı ilk bölümdeki Eyüp Özveren [(Kurumsal) İktisat-Felsefe İlişkisi:Ne Seninle Ne Sensiz?] ve Feridun Yılmaz'a [Düşünceден Kaçış Çabasının Öyküsü:İktisadın Felsefeden Kopuşu] ait birer makale, iktisadın felsefe ile olan ilişkisinin genel hatlarını tarihsel bir perspektiften sunmaktadır.

E. Özveren, 17 sayfalık çalışmasında iktisadın, kendini felsefeden uzaklaştıran tarihsel yolculuğunu anlattıktan sonra iktisadın felsefeye duyduğu ihtiyacın şiddetini çoğulcu bir bakış açısından sorgulamaktadır. Ancak, E. Özveren, sözünü ettiğimiz tarihsel yolculuğu A. Smith, klasik politik iktisat, Karl Marx ve neo-klasik iktisat üzerinden takip ettiği çizgide faydalı bir yalınlıkla sunarken sf.22'de Lionel Robbins gibi bir zirve *apriorist*'i neo-klasik iktisadın *pozitivizm* ile tanışmasını sağlayan isim olarak zikretme hatasına düşmektedir. Hiç şüphesiz ki doğru isim, 1938 yılında yayınlanan "The Significance and Basic Postulates of Economic Theory" adlı çalışması ile iktisat metodolojisinin eksenini *aposteriorizm*'e kaydırıp Karl Popper'ı iktisat yazınına kavuşturan Terence W. Hutchison olmalıdır. Hem L. Robbins'in hem de kaptan köşkünde oturduğu LSE iktisadının *apriorist* duruşunun zaman içinde nasıl çözüldüğü, 1950'lerde ekonometrik bir vurguyla isyan bayrağını açan yeni nesil iktisatçıların [Bkz.Richard G. Lipsey, Bernard Corry, G. Christopher Archibald, Kurt Klappholz...] "*Genç Türkler*" [Young Turks] hareketi üzerinden hususiyet ve detayıyla takip edilebilir. E. Özveren'in L. Robbins'i anmaktaki kastı, T. W. Hutchison'ın zikrettiğimiz 1938 eserini reddiye olarak yazmasına vesile olması ve ardınca gelişen metodolojik ortamın iktisat düşüncesini *pozitivizme* vardırması ise ifadenin tashih değil de açıklığa ihtiyacı olduğu düşünülebilir. Nihayetinde, makalenin güçlü bir temelle ulaştığı en keskin hüküm, kurumsal iktisadın felsefeye yerleşik iktisata nazaran daha duyarlı olmasının kendini görelî olarak daha zayıf hissetmesinden doğduğu olurken bu motivasyonla yerleşik iktisadın örtük felsefi varsayımlarını günışığına çıkarmaya çalıştığı ileri sürülmektedir. Ayrıca giderek derinleşen iktisadi krizin öz güven sarsıcı etkilerinin iktisat-felsefe ilişkisinin tekrar şekillendirilmesini doğuracağı da öngörülmektedir. Bu hükümlerle hemfikir olmamıza rağmen kurgusunda göze çarpan bazı çelişik ifadelerden bahsetmek gerekmektedir. Şöyle ki sf.35'deki "...ister felsefe ister bir başka bilime yakınlaştığı ölçüde iktisat, bağımsız bir bilim olma savını zedelemiş olur...Kısacası, iktisadın uzun dönem varlığını sürdürebilmesinin önkoşulu felsefeye "mesafeli" duruşuna bağlıdır." cümleleri, sf.36'daki "... felsefeyle yapabiliyor olmak Kurumsal İktisat'ın az gelişmişliğinin ya da henüz oturmamışlığının değil, tam tersine kendi ayakları üzerinde durabiliyor olmasının bir göstergesi olarak yorumlanmalıdır[...]. Birden çok felsefeli durum Kurumsal İktisat'ın olgunluğunun bir göstergesi olduğu gibi aynı zamanda onun yararınadır. Aslında böyle bir durumun yalnızca Kurumsal iktisat için değil, genel olarak iktisat için de elverişli olduğunu düşünebiliriz." cümleleriyle ilk bakışta yerine oturtulamayacak bir kargaşa içinde durmaktadır. Bu durum, *iktisat, yerleşik*

iktisat ve kurumsal iktisat kelimelerinin iç içelik ve kesişimlerine daha dikkat edilerek değinilmesini zorunlu kılmaktadır.

F. Yılmaz ise 28 sayfalık çalışmasında, iktisadın felsefeden bağımsızlaşma mücadelesini eleştirel bir dil ile anlatmakta, söz konusu radikal kopuşu, düşünce içermeyen bir tekniğe dönüşmek/düşünmekten uzaklaşmak bedeliyle başaran iktisat üzerindeki hermeneutik ve bilim felsefesi tesirlerini değerlendirmektedir. Şahsiyetler ve akımlar üzerinden takip etmemiz gerekirse; Dilthey'in *açıklama* [erklaren] / *anlama* [verstehen] temelli "Tin Bilimleri-Doğa Bilimleri" ayrımından türeyen Hermeneutik yaklaşımından Gadamer ve Heidegger'in Dilthey eleştirisine, bu vesile nihayetinde felsefeyi de dışlayacak felsefe destekli pozitivism eleştirisinden doğan yeni mantıksal pozitivism hareketi ve onun ivmelendirdiği 20. yüzyıl bilim felsefesi tartışmalarına ve de nihayetinde Popper, Kuhn, Feyerabend çizgisi üzerinden tarih, toplum ve yorumu dışlayan hâkim yaklaşımın dönüşümüne başarıyla değinilmektedir. Ancak, Popperci yanılsamacılık ve Kuhncu eşölçülemezliğin başarılı bir sentezini matematik'in diyalektiği ve tarihselliği katkısıyla "bilimsel araştırma programları" çerçevesinde ortaya koyan Imre Lakatos'tan bahsedilmemesi, bu faslın önemli ihmali olarak zikredilebilir. Devamında ise "*iktisat ve felsefe:Çağdaş görünümler*" alt başlığında felsefe, hermeneutik ve bilim felsefesi bağlamında sözünü ettiğimiz eğilimlerin iktisat ile bağlantısı, kaçınılmaz yansımalar üzerinden kurulmakta; T. W. Hutchison, S. Latsis, M. Blaug, D. McCloskey ve T. Lawson isimleri üzerinden iktisat metodolojisi takip edilmektedir. Bilim felsefesi bahsinde gözden kaçan I. Lakatos'a S. Latsis vesilesiyle dolaylı da olsa işaret ediliyor olması, eksik gidericidir. Nihayetinde, iktisadın doğa bilimlerine dâhil olma tutkusu, iktisat-fizik ilişkisinde P. Mirowski'nin bilindik çalışmasına atıfta bulunarak ele alınmakta, hemen sonrasında ise iktisat-biyoloji bağlamında J. A. Schumpeter ve T. Veblen isimleri, iktisada -fiziği değil de- biyolojiyi model olarak seçen iktisatçılar olarak zikredilmektedir. Bu noktada, A. Marshall'ın, en az bu iki önemli iktisatçı kadar iktisat-biyoloji etkileşimi çerçevesinde zikredilmesi zorunlu bir isim olduğuna -yine- işaret etmek gerekmektedir.* Nihayetinde çalışmanın vardığı güncel noktada, *bioeconomics*'ten *neuroeconomics*'e adımlanılmakta, böylece ister biyolojik metaforlarla isterse doğrudan nörolojik faaliyetler temelinde olmak kaydıyla iktisadın ontolojik anlamda *naturalist* bir mahiyette kendini algıladığının altı çizilmektedir. Ancak, F. Yılmaz'ın ufuk açıcı çalışmasının son paragrafındaki şu kesinlik, acele ve peşin bir hükmün izlerini taşımaktadır: "*Nöroekonominin iktisadın bundan sonraki teorik yürüyüşündeki muhtemel başarısı, iktisadın felsefe ile (düşünce ile*

* Schumpeter ve Veblen'den bahisle F. Yılmaz'ın "*her iki eğilimin mensuplarının biyolojik indirgemeliğe rezervlerini sıklıkla dile getiriyor olmaları da sonucu değiştirmez.*" düşüncesinden ilham alarak Marshall'ın özel durumuna şöylece açıklık getirilebilir: Marshall, her ne kadar firma teorisinde ortalama maliyetler aracılığıyla karşımıza çıkan, doğal seleksiyon sürecini, Darwinci "*Natura non facit saltum*" [Doğa ani sıçramalar yapamaz!] mottosuna bağlamış olsa da hiçbir zaman neo-klasik okula alternatif bir evrimci teori geliştirmemiştir. Öyle ki Marshall'ın analizinde, evrimci teorinin istek ve eylemlerin karşılıklı gelişim özelliğiyle iktisadi teorinin sabit istekler karşısında tatmini maksimize eden faydacı yaklaşımı bir aradadır. Bu açıdan da Marshall'ın yaklaşımındaki evrimci "biyolojik iktisat" [*bioeconomics*] vurgusunun, alışlagelmiş neoklasik yapıdan daha ziyade, kurumsal iktisadın metodolojik yaklaşımını andırdığı ifade edilebilir!

demek daha doğru aslında) olan –zaten olmayan- bağının bir daha kurulmamacasına zemimini ortadan kaldıracak bir gelişmedir.” D. Hausmann’ın tanımıyla ayrı ve belirsiz bir bilim olan iktisat için -hele onun felsefi serüveni hakkında- yapılan kestirimlerde ihtiyatlı olmak, bilim tarihi göz önüne alındığında daha makul gözükmektedir.

Kitabın “Kökenlerin Sorgulanması” başlıklı ikinci bölümü; Metin Arslan [İktisadi Okulların Felsefi Kökenleri ve Çoğulculuk], Ozan İşler [*Anaakım İktisadın Temelden Eleştirisine Doğru: Gizli Felsefi Varsayımların Somutlaşması Üzerine Bir Deneme*] ve Kaan Ögüt’e [*Tersinmez Zaman, Kompleksite ve İktisat*] ait birer makaleden oluşurken iktisadın, felsefi köklerinden hiçbir zaman tam olarak kurtulmadığını, bu köklerin içten içe iktisadi bilgiyi belirlemeye devam ettiğini anlatmaktadır.

M. Arslan, 9 sayfalık çalışmasında, A. Smith’e atfedilerek tartışlagelen *sosyal uyum/ sosyal çatışma* dualitesinin felsefi kökenlerini ele alırken her *iki* tabiat okumasının da lineer ilerlemeci historisist (Newtonien) tarih anlayışının ürünleri olarak değer nötr bir alandan değer yargısı üretme çelişkisinin mirasçıları olduğunu ve aynı *günahın* tekrarı mahiyetinde *müflis* etik teoriler ve yapıçözücü özellikler taşıdıklarını ifade etmektedir. M. Arslan, sözü edilen lineer tarih anlayışının suje-obje-bilgi problemi bahsinde *anomaly* olarak kabul edip tartışmaya açmadığı Endülüs merkezli felsefi tartışmalara işaret ederken nihayetinde redd-i miras yapanların *iflas* ve *günahlarını pazara* çıkarmaktadır. Böylece rasyonalizmin, hakikatin tutarlılık ilkesi; empirisizmin, hakikatin müteakabiliyeti teorisi; Ranke’nin, ilerlemeci teorik tarih tezi; modernizmin, pozitif-normatif alan ayrımı vd. metin içinde birer birer hırpalanırken bütünü hasılında kaba materyalist bir ontolojik rahmin doğurduğu *“seküler indirgemeci bir teoloji”* olarak yaftalanmaktadır. M. Arslan, bu yaklaşımıyla, -harp eden iki orduya yeterince uzaktan bakılabildiğinde *intihar* eden tek bir ordu görüleceği- analojisinden bir nevi ilham alarak sosyal uyum/ sosyal çatışma dualitesinden hem bir *philo-sophia intiharı* hem de yol veren aymazlığıyla *academia*’nın aslında *yok* hükmündeki varlığını görmektedir.

O. İşler ise 24 sayfalık çalışmasında, ideolojik bir yapı kazanan ana akım iktisadın hiç de iddia edildiği üzere felsefenin etkilerinden arınmış olmadığını ileri sürerken modernist kültür ve bilgi felsefesinin gizli varsayımlarının somutlaşmasını, fayda teorisinin *“kıtlığın mutlak hakimiyeti”*(i), *“tasvir değişmezliği”*(ii) ve *“bireyin çıkarlarının saydamlığı”*(iii) ilkeleri üzerinden takip etmektedir. Derlemenin en uzun makalesi, kendi amacını, *“ana akım iktisadı temelden şekillendirmesine rağmen kurumsal yapısında ve içeriğinin yorumlanmasında yer bulamayan bu somutlaşma sürecini bir miktar da olsa aydınlatmak”* olarak sunmasına rağmen, son 4 sayfa haricinde hâlâ konuya tam/somut olarak girilememesinden olsa gerek, biçilen rolden uzaklaşmaktadır. Böylece, ilk 20 sayfada sürekli olarak güçlendirilme gayretine girilen felsefi temeller üzerine bir türlü beklenen edimsel kurguyla çıkılmıyor olması da çalışmayı hak ettiği değerden mahrum bırakmaktadır. O. İşler’in son paragrafta samimiyetle dile getirdiği vizyon-kritik ise beklentilerimizi bu *“deneme”* yazısı ardınca gelecek daha doyurucu çalışmalara ötelemesi bağlamında bir farkındalık olarak değerlendirilebilir.

Kaan Ögüt, ikinci bölümün son makalesi olan 19 sayfalık çalışmasında, iktisadın ter-

modinamik ve biyoloji gibi doğa bilimleri ile olan ilişkisinin tarihine yönelip örneğin entropi ve evrim kavramlarının nasıl ele alındığına değinerek değiştirilemez zaman ve kompleksite kavramlarının ortaya çıkışını ve iktisattaki yansımalarını değerlendirmektedir. Anaakım iktisat çerçevesinde olmasa da kompleksite kavramının, iktisat tarihinde belli yönleriyle Marshall, Kalecki, Kaldor, Keynes ve Hayek gibi iktisatçılar tarafından ele alındığı ortaya konulurken dönemlerini aşan bir sezgiyle iktisatı klasik fiziğin kesinliğinden uzak tutan malum isimlerce açılan bu yoldan, iktisadı matematiksel formalizmin kısıtlarından kurtararak fizik, kimya ve biyoloji ile etkileşim içine sokacak değişimin ilerleyebileceği ifade edilmektedir. Bu noktada, K. Öğüt'ün tam bir vukufiyetle ortaya koyduğu kompleks ilişkilerin iktisadın gelecek patikası için ne derece önem arz ettiği, tartışılmaz bir gerçek olurken neo-klasik ortodoksinin gizli felsefi varsayımlarının buna imkân verip vermeyeceği konusu, yine belirsizliğini korumaktadır.

Kitabın "İktisatçı Düşünürler" başlıklı eklettik son bölümü; Ragıp Ege [Friedrich A. Hayek'in Descartes'ı Okuması], Ercan Eren [L. Walras'ın İktisadi Düşüncesi ve Yansımaları: "Fransa'nın K. Marx'ı mı, Kapitalizmin Savunucusu mu?"], Bahar Araz Takay [Veblen'de Yabancılaşma Olgusu], Gülenay Baş Dinar [Bir Bilim Felsefesi olarak Pragmatizmin Veblen'in Bilimsel Bilgi Anlayışındaki Yeri] ve Derya Güler Aydın'ın [Schumpeter'de Denge-Dengesizlik İkilemi: Walrascı ve Marxçı Vizyonlar] makalelerinden oluşuyor. İktisat-Felsefe hattında dolaylı olarak ele alınabilecek konu ve isimler üzerinden bir araya getirilen söz konusu ek bölümün, derlemenin müstakil bir bölümü olarak ele alınmasından daha ziyade, muhteviyatındaki makaleler özelinde tercihen okuyucu tarafından değerlendirilmesi daha makul gözükmektedir. F. A. Hayek, L. Walras, K. Marx, T. Veblen ve J. A. Schumpeter, felsefi bir kavrayış ile ele alınması elzem sıra dışı iktisatçılar olsalar da iktisat-felsefe bağlamından ziyade, birbirlerinden ayrık konu ve uygunluklar içinde bir araya getirilmiş olmaları, malum tavır ve durumu anlaşılabilir kılacaktır.

Nihayetinde İktisadi Felsefeyle Düşünmek kitabı, değerli bir gayretin neticesi olarak okuyucuya ulaşırken son küresel krizin gölgesinde kendini öz eleştiriye tabi tutmak yükümlülüğünde olan iktisatçılara, anlamlı ve doyurucu bir çerçeve çizmektedir. Ancak, iktisat-matematik ilişkisine, matematik felsefesi ve matematiksel düşüncenin sınırlarına değinerek açıklık getirecek bir çalışma ile neo-apriorizm olarak tanımlayabileceğimiz formalist devrimin metodolojisi üzerinden güçlendirilecek bir iktisat-felsefe bağlantısı ve iktisat felsefesi/metodolojisinin geçmiş yüzyılına damgasını vurmuş olan mantıksal pozitivism akımının iktisat ile ilişkisinin tarihine ışıklar salacak daha temelli/retrospektif tavırlar – eğer eksiklikleri ikmal edilebilir olsaydı- derlemenin daha zengin kılınabilmesini sağlayacak unsurlar olarak sıralanabilir. İktisat-felsefe hattında daha çok iktisat [ve iktisatçıya] yaslanmış bir konumda duran bu çalışmanın, nihayetinde bir tercih probleminin yargılanamaz sonucu olarak ortaya çıktığı aşikârdır. Şüphesiz ki her iki uca farklı yoğunluklarla temas ederek olası kurgulardan birini öne çıkaran sonsuz çeşitlikte derlemeler vücuda getirilebilir. Ozan İşler ve Feridun Yılmaz'ın öncülüğü ve kıymetli arkadaşlarının katkılarıyla değer kazanan bu çalışmanın, sözünü ettiğimiz çeşitliliğe vesile olacak bir örnek olarak varlığı, muhtemel okuyucuların muhtemel istifadesiyle birleştiğinde ifa edilen hizmetin değeri daha da artacaktır.